

DAŇOVÉ PŘÍJMY ROZPOČTŮ OBCÍ

LENKA NĚMCOVÁ

Masaryk University, Law Faculty, Czech Republic

Abstract in original language

V článku s názvem „Daňové příjmy rozpočtů obcí“ se zaměřuji především na finanční hospodaření obcí, vyplývající z platného právního řádu, především pak ze Zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. V úvodu své práce vymezuji, v souladu s platnou legislativou, pojem obec, včetně jejích orgánů a činností, které obec vykonává buď v samostatné nebo přenesené působnosti. Dále se zabývám rozpočtovým hospodařením obce, kdy pro hospodaření s veřejnými prostředky jsou zákonem pevně daná pravidla. Následně se zmiňuji o příjmech i výdajích obce, samostatně jsou pak uvedeny příjmy daňové, které můžeme rozlišovat buď jako daně výlučné či daně sdílené. Přičemž celková míra podílu, jímž se obce účastní na celorepublikovém výnosu z daní se stanovuje každoročně vyhláškou

Key words in original language

Obec, orgány obce, územní samosprávný celek, finanční hospodaření obce, příjmy obce, výdaje obce, daňové příjmy obcí, rozpočet obce, rozpočtový proces.

Abstract

In this article entitled "Tax revenues of municipal budgets" focuses primarily on the financial management of municipalities, under current law, especially of the Act No. 250/2000 Coll., on budgetary rules of regional budgets. In the introduction of this contribution I define, in accordance with current legislation, the concept of municipality, including its institutions and activities that the municipality carries out either independent or delegated powers. In addition, I deal with budget management of the municipality, where for the management of public resources are given by the law fixed rules. Subsequently, I mention the revenue and expenditure of the municipality, separately are given revenues tax, which can be distinguished as either a tax exclusive or shared taxes. The total rate of interest, which the of the municipality participates in the nationwide income tax is determined annually by decree.

Key words

Municipality (communities), local self-governing unit, institutions of municipality, the financial management of municipalities, receipts and expenditures of municipalities, tax receipts of municipalities, budget, budget process.

Ve svém příspěvku s názvem „Daňové příjmy rozpočtů obcí“ jsem se

zaměřila především na finanční hospodaření obcí, jež představují územní samosprávné společenství občanů a tvoří územní celky. Jak uvádím ve své práci, představují obce základní územní jednotky státu. V práci jsem současně vymezila obec tak, jak ji udává legislativa České republiky, včetně jejího právního postavení, orgánů a pravomocí, kterými obec disponuje. Ve svém příspěvku jsem se dále snažila vymezit finanční hospodaření obcí, jež probíhá na základě pevně daných pravidel, které udává zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Obce musí respektovat rozpočtový proces a se svěřenými prostředky nakládat pouze v souladu s platnými právními předpisy. V článku jsem specifikovala jak příjmy, tak i výdaje obcí, s tím, že podrobněji jsem se zaměřila na příjmy daňové, jež tvoří významnou položku finančního rozpočtu obcí. Tato položka obecních rozpočtů je každoročně stanovována legislativou plošně pro celou ČR s tím, že obce její výši nemohou ovlivňovat.

VYMEZENÍ OBCE¹

Vymezení pojmu obec je možné nalézt v právní právě ČR. Konkrétně je tento pojem upraven v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Již § 1 udává, že „Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.“ „Z hlediska územního členění státu patří obec (spolu s okresy, kraji a vojenskými újezdy), mezi základní územní jednotky. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Každá část území České republiky (s výjimkou vojenských újezdů), je součástí území některé obce.“² Systém územní samosprávy existuje na území České republiky dvoustupňový, kdy dochází k členění na základní územní samosprávné celky, které představují obce a vyšší územní samosprávné celky, které podle ústavy³ České republiky představují kraje. Přičemž obce jsou vždy součástí příslušného kraje. Konkrétní podrobnější rozčlenění, včetně označení a číslování krajů bylo podrobně stanoveno v ústavním zákoně o vytvoření vyšších samosprávných celků a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb.,⁴ kdy zákonem č. 176/2001 Sb.⁵ došlo k malým změnám v úpravě a

¹ Tato kapitola byla zpracována především na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 1/1993. Sb., Ústava České republiky.

² BRODSKÁ, S., KUŠ, P., *Obecní zřízení*. 1. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2008. s. 7.

³ Zákon č. 1/1993. Sb., Ústava České republiky.

⁴ Zákon č. 347/1997 Sb., Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993. Sb. Ústava České republiky.

⁵ Zákon č. 176/2001 Sb., změna ústavního zákona o vytvoření vyšších samosprávných celků

k přejmenování některých krajů. Obec však nepředstavuje pouze základní územní jednotku státu. Jedná se především o společenství občanů, jenž na tomto území žijí. „Tito občané mají jednak právo na samosprávu, jednak se jim prostřednictvím zákonů svěřuje také výkon státní správy. V České republice byl pro výkon veřejné správy zvolen tzn. spojený model, kdy územní samosprávné celky vykonávají vedle vlastní samostatné působnosti (samosprávy) i působnost přenesenou (státní zprávu ve věcech stanovených zvláštními zákony).⁶ Přičemž v praxi probíhá výkon správy prostřednictvím vlastních orgánů obcí, jenž představují orgány volené. Obce jsou samostatně zastupovány zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce pak jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce.

Obec je veřejnoprávní korporace, jenž vlastní majetek a hospodáří podle vlastního rozpočtu dle podmínek daných legislativou. Obec samostatně vystupuje ve vztazích právního charakteru svým vlastním jménem a zároveň nese odpovědnost, jenž z těchto právních vtaů vyplývá. Při výkonu své činnosti však obec musí dbát na potřeby svých občanů a rozvoj svého území a zároveň však primárně musí chránit veřejný zájem.

PRÁVNÍ POSTAVENÍ OBCE

Právní postavení obcí je dáno Ústavou⁷ České republiky, kde v hlavě sedmé je upravena územní samospráva. Zde je také uvedeno členění na základní a vyšší samosprávné celky, tak jsem již zmínila výše. Ústava ČR také udává, že územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, které mají právo na samosprávu. Přičemž možnost státu, co se týče zásahů do činnosti ať již obcí, či jiných územních samosprávných celků, je přípustná pouze v těch případech, kdy to vyžaduje ochrana zákona a to pouze zákonem daným postupem. Ostatně, jak také vyplývá z názvu a pojetí územní samosprávy, představuje tato samospráva způsobilost oprávnění a možnost daného občanského společenství (obce) spravovat své záležitosti samostatně. Dle platné legislativy tvoří obec územní celek, jenž je dán hranicí obce a musí mít obec alespoň 3000 obyvatel. Každá obec představuje alespoň jedno nebo více katastrálních území. Přičemž část území ČR tvoří součást některé obce. Obce se mohou také sloučit či připojit a to v případě, že obce spolu sousedí. Obce mohou také vznikat nové a to buď oddělením části stávající obce nebo změnou či zrušením vojenského újezdu.

ORGÁNY OBCE

Orgány obce jsem zmínila již výše. Jedná se o radu obce, starostu, obecní úřad a další orgány obce, přičemž obec je samostatně

⁶ BRODSKÁ, S., KUŠ, P., *Obecní zřízení*. 1. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2008. s. 7.

⁷ Zákon č. 1/1993. Sb., Ústava České republiky.

spravována zastupitelstvem obce. Toto upořádání je téměř totožné s městy, která jsou také spravována samostatně zastupitelstvem města a mezi další orgány města patří rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. Mezi orgány obce se řadí také Městská policie⁸, jenž na základě obecně závazné vyhlášky zřizuje či zrušuje obecní zastupitelstvo. V případě měst se potom jedná o městskou policii, jejíž úloha je totožná s obecní policií.

ZASTUPITELSTVO OBCE

Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce. Počet členů zastupitelstva je stanovován každé volební období a to dle počtu obyvatel obce a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva tak může být v rozmezí 5 – 55 členů. Přičemž mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Každý člen zastupitelstva vykonává svůj mandát osobně, v souladu se slibem, který před zastupitelstvem obce pronese a následně stvrdí svým podpisem. Při výkonu mandátu nejsou členové zastupitelstva vázáni žádnými příkazy. Za výkon této funkce náleží členům zastupitelstva odměna a to jednak měsíční odměna a následně odměna při skončení volebního období. Mandát člena zastupitelstva je funkce veřejná. Kompetence zastupitelstva obce spadá do oblasti samostatné působnosti obce, o čemž zastupitelstvo rozhoduje.

Přičemž zastupitelstvu obce jsou vyhrazeny zásadní úkoly a rozhodovací pravomoci, které mohou výrazně ovlivňovat další rozvoj a vývoj dané obce. Jedná se především o oprávnění schvalovat program rozvoje dané obce; schvalovat rozpočet a státní závěrečný účet obce; rozhodovat o dočasných a trvalých peněžních fondech obce; rozhodovat o příspěvkových organizacích a organizačních složkách obce, včetně zřizovacích listin; dále kompetence vydávat obecně závazné vyhlášky; rozhodovat o vyhlášení místního referenda; navrhnout změny v katastrálním území uvnitř obce, včetně dohod o změně hranic obce a o slučování obcí. Dále zastupitelstvo zřizuje či ruší obecní policii; rozhoduje o spolupráci s jinými obcemi a o konkrétní formě této spolupráce; dále zřizuje a ruší výbory, volí jejich předsedy a další členy a také je odvolává z funkce, atd. Konkrétní výčet pravomocí zastupitelstva obce je uveden v zákoně č.128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů a to v § 84 odst. 2.

Mimo tyto zásadní úkony spadá do kompetence zastupitelstva také rozhodování o majetkoprávních úkonech. Jedná se například o nabytí a převod nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, převod bytů a nebytových prostorů z majetku obce; poskytování věcných darů v hodnotě vyšší než 20 tis. Kč a peněžitých darů ve výši nad 20 tis. Kč; poskytování dotací, vzdání se práva a prominutí pohledávky ve výši nad 20 tis. Kč; zastavení movitých či nemovitých věcí či např. vydání komunálních dluhopisů.

⁸ Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

Jak je vidět z výčtu zde uvedených úkolů, oprávnění a pravomocí, je postavení a úloha zastupitelstva obce značně důležitá, jelikož svými rozhodnutími může snadno ovlivnit vývoj obce nejen pro aktuální, ale i následující volební období.

RADA OBCE

Naproti tomu rada obce představuje výkonný orgán v oblasti samostatné působnosti a při výkonu své funkce odpovídá zastupitelstvu obce. Členové rady jsou starosta obce, místostarosta či místostarostové obce a další volení členové. Minimální počet členů rady je 5, maximální počet je 11. Vždy však musí být lichý počet, maximálně však do počtu jedné třetiny členů zastupitelstva.

Radě obce jsou vyhrazeny tyto činnosti uvedené v § 102 odst. 2 Zákon č.128/2000 Sb. o obcích. Jedná se především o zabezpečování hospodaření obce podle schváleného rozpočtu a provádění rozpočtových opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce. Dále rada obce rozhoduje ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti, vydává nařízení obce, stanovuje rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizuje a ruší odbory a oddělení obecního úřadu, navrhuje tajemníka obecního úřadu, jmenuje a odvolává vedoucí odborů obecního úřadu, atd. Rada obce také stanoví organizační řád obce, stanoví celkový počet zaměstnanců obce, v obecním úřadu či v organizačních složkách, Ve věcech samostatné působnosti obce má oprávnění ukládat pokuty, eventuálně může tuto působnost svěřit příslušnému odboru obecního úřadu a to buď zcela či z části. Kompletní výčet pravomocí je uveden ve výše uvedeném právním předpisu.

Mimo tyto úkoly rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zároveň zabezpečuje plnění přijatých rozhodnutí. Zastupitelstvo obce je také povinno vždy jednat o návrzích rady. Rada má také oprávnění vydávat nařízení obce a to v oblasti přenesené působnosti.

STAROSTA

Starosta obce představuje volený orgán obce, jenž ji zastupuje navenek. Volí jej zastupitelstvo ze svých členů, přičemž se musí jednat o osobu, která je občanem ČR. Při výkonu své funkce starosta je starosta obce odpovědný zastupitelstvu obce. Starosta při výkonu své funkce mimo jiné odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok; má informační povinnosti vůči veřejnosti o činnosti obce; po poradě s ředitelem krajského úřadu může svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech; ve věcech spadajících do samostatné působnosti obce rozhoduje o záležitostech, jenž mu byly radou obce svěřeny. Starosta obce má dále např. pravomoci pro zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku a to za spolupráce Policie České republiky.

Starosta při výkonu své funkce svolává zasedání zastupitelstva a rady obce. Dále podepisuje zápisy z jednání zastupitelstva a rady obce a to společně s ověřovateli. Starostu zastupuje místostarosta. Starosta obce společně s místostarostou podepisují právní předpisy obce. Při významných příležitostech a občanských obřadech má starosta obce oprávnění používat závěsný odznak, který má vyobrazen státní znak společně s nápisem Česká republika po obvodu. Kompletní výčet činností starosty obce je uveden v zákoně o obcích.

OBECNÍ ÚŘAD

Obecní úřad, v jehož čele stojí starosta obce, představuje starosta, místostarosta či místostarostové, tajemník (nemusí být vždy ustanoven) a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad je většinou rozčleněn na jednotlivá oddělení a odbory, k jejichž zřízení je oprávněna rada obce. Obecní úřad vykonává buď přenesenou či samostatnou působnost. Zastupitelstvo a rada obce mohou obecnímu úřadu ukládat úkoly, pomáhá také výborům a komisím. V případech daných legislativou má rozhodovací pravomoc.

VÝBORY A KOMISE

Zastupitelstvo má ze zákona dané oprávnění zřizovat výbory jako iniciativní a kontrolní orgány, jenž zastupitelstvu předkládají svá stanoviska a návrhy. Zastupitelstvo vždy zřizuje finanční a kontrolní výbor. Dále bývá zastupitelstvem obce zřizován výbor pro národnostní menšiny a to však pouze v případě, že více než 10% z obyvatel obce se hlásí k jiné národnosti než české. Vychází se z údajů zjištěných při posledním sčítání lidu. Výbory, jenž jsou v obci zřizovány, plní ty úkoly, kterými byly zastupitelstvem obce pověřeny. Stejně tak výbory odpovídají za svou činnost zastupitelstvu obce. V obcích mohou být také zřizovány osadní či místní výbory. Oprávnění k zřizování dalších orgánů však nemá pouze zastupitelstvo. Iniciativní a poradní orgány může zřizovat také Rada. Opět v tomto případě předkládá komise své náměty a stanoviska radě, jíž je komise také odpovědná. Avšak ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá komise starostovi obce.

PŮSOBNOST A PRÁVNÍ PŘEDPISY OBCE

Podle platné legislativy vykonává obec přenesenou a samostatnou působnost, přičemž zákon o obcích udává, že „pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost“⁹ Samostatná působnost odpovídá právu obce spravovat své záležitosti samostatně, svým jménem a na vlastní odpovědnost. Obec při tom vystupuje jako právnická osoba. Zásah jiných orgánů státu do samostatné působnosti obce je možný pouze v případech, v nichž to zákon přímo umožňuje nebo v případě ochrany práva. Významnou činností, která spadá do

⁹ Zákon č.128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů, § 8

samostatné působnosti obce je její hospodaření, což představuje nejen správu majetku, ale také tvorbu obecního rozpočtu a jeho následné dodržování. O přenesenou působnost se jedná v případě, že dojde k přenesení některých povinností státu na obce, které výkon těchto činností následně zajišťují. To je však možné pouze v případech, v nichž to zákon umožňuje. Děje se tak generálně, pro všechny obce.

Jak při výkonu samostatné, tak i přenesené působnosti je nezbytné, aby obec disponovala oprávněním vydávat právní předpisy obce, jejich prostřednictvím má obec možnost upravit pravidla chování jak fyzických, tak i právnických osob. Mezi právní předpisy obce spadají obecně závazné vyhlášky v oblasti samostatné působnosti a nařízení v oblasti přenesené působnosti obce. Tyto právní předpisy podepisuje starosta a místostarosta obce. Obecně závazné vyhlášky obce vydává zastupitelstvo a to pouze v těch oblastech, k nimž má ze zákona oprávnění. Nařízení obce je pak možné vydat pouze v těch záležitostech, k nimž má obec oprávnění. Přičemž obec musí mít evidenci právních předpisů jenž vydala. Právní předpisy obcí vydané musí být pro občany přístupné a občané mají možnost se s jejich obsahem seznámit.

FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ OBCE

Obce, stejně tak jako jiné územně samosprávné celky (kraje), hospodaří na základě pevně daných pravidel, jenž udává zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů¹⁰. Vzhledem k tomu, že se jedná o hospodaření s veřejnými a státními prostředky, není možné s těmito penězi nakládat libovolně. Je nezbytné respektovat a striktně dodržovat jednak celý rozpočtový proces, ale také rozpočtové příjmy a rozpočtové výdaje, nakládání s těmito prostředky, jejich vykazování a účtování. Obce a kraje se při tom řídí rozpočtem, který je sestavován na období jednoho roku a dále rozpočtovým výhledem. O těchto finančních transakcích pak obec či kraj vede účetnictví. Rozdíl mezi rozpočtovým výhledem a rozpočtem obce spočívá především v konkrétnosti jednotlivých položek a v časovém rozsahu. Rozpočtový výhled představuje pouze pomocný nástroj finančního plánování. Sestavuje se časové období 2-5 let následující po období sestaveného rozpočtu a vychází především z již uzavřených závazků a plánovaných záměrů, jenž je nezbytné realizovat. Plánované záměry, dlouhodobé závazky a pohledávky a finanční zdroje umožňují sestavit takový výhled finančních prostředků, jenž budou k realizaci plánovaných záměrů nezbytné a napomáhají tak těmto záměrům přizpůsobovat každoroční rozpočet obce. Naproti tomu rozpočet obce je sestavován pouze na období jednoho roku a je totožný s kalendářním rokem. Při procesu sestavování ročního rozpočtu obce se vychází z rozpočtového výhledu, který potřeby obce vystihuje. Při sestavování rozpočtu hospodaření obce je počítáno s plánovanými příjmy a plánovanými výdaji. Rozdíl mezi těmito dvěma položkami

¹⁰ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

pak určuje, zda se jedná o rozpočet schodkový, přebytkový či vyrovnaný. V případě, že příjmy jsou ve stejné výši jako výdaje, jedná se o rozpočet vyrovnaný. To by měl být cíl při jeho stanovování. V případě, že je možné krytí případný schodek rozpočtu, je možné schválit rozpočet schodkový, kdy roční výdaje obce přesahují roční příjmy obce. Takovýto rozdíl může být kryt z peněžních prostředků, které nebyly využity při hospodaření v minulých letech, případně půjčkou, úvěrem či finanční výpomocí a prodejem dluhopisů obce. Opakující se schodkový rozpočet obce není příliš pozitivní jev, jelikož může vést k velkému zadlužení obce a snížení její finanční stability. Dále dochází k tomu, že obec je omezena při svém rozhodování a nakládání s některými prostředky, jelikož má závazky vůči institucím, jenž jí prostředky na krytí schodku, poskytly. Dle platné legislativy jsou obsahem rozpočtu obce příjmy a výdaje a ostatní peněžní operace, zahrnující i tvorbu a využití peněžních fondů, jenž může obec zřizovat.

VÝDAJE OBCE

Vzhledem k tomu, že obec jako celek zahrnuje celou řadu činností, je nezbytné náklady spojené s jejich výkonem a zároveň provozem obce kryt z výdajů, jenž jsou obsaženy v obecním rozpočtu. Dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů se mezi výdaje obce zahrnují:

závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,

výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,

výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,

závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,

závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,

úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,

výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,

výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,

jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.¹¹

Mimo tyto výdaje zde uvedené hradí obec ze svého ročního rozpočtu také samozřejmě závazky k nimž se zavázala, tedy splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí, poskytnutých jí druhou stranou. Dále obec hradí splátky jistin vlastních dluhopisů jejich vlastníkům.

PŘÍJMY OBCÍ

Stejně tak jako výdajové položky obcí jsou striktně zákonem vymezeny, tak i v příjmy obcí legislativa přesně vymezuje. Dle § 8 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů se jedná o tyto jednotlivé položky:

příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,

příjmy z výsledků vlastní činnosti,

příjmy z hospodářské činnosti organizace, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem rozpočtu kraje, který organizaci zřídil nebo založil,

příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je kraj pověřen podle zvláštních zákonů, zejména správní poplatky z této činnosti a dále příjmy z vybraných pokut uložených v pravomoci kraje podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů, pokud není dále stanoveno jinak,

výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona,8)

dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,

přijaté peněžité dary a příspěvky,

jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů kraje,

prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem kraje.¹²

¹¹ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů,

§ 9 odst. 1

¹² Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů,

§ 8 odst. 1

Správní poplatky, jenž je spojen s vydáním povolení k provozování výherních hracích přístrojů je příjmem obce pouze ve výši 50 % z dané částky. Zbývajících 50 % je pak příjmem státního rozpočtu. Dále může obec ve svém rozpočtu zohlednit prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu a také návratné zdroje, jako již výše zmíněné půjčky, úvěry a finanční výpomoci. V rámci finančního hospodaření může také dojít k situaci, kdy je nezbytné krýt časový nesoulad mezi příjmy a výdaji. V tomto případě je možné využít finanční výpomoc ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje či jiné obce.

DAŇOVÉ PŘÍJMY OBCÍ

Stejně tak jako i jiné jednotky územní samosprávy a neziskové organizace jsou obce povinny vést účetnictví dle pravidel platných právních předpisů a veškeré příjmy a výdaje do účetnictví zaznamenat a následně vykázat. Příjmy a výdaje jsou v účetnictví druhově tříděny. Ve své práci se zaměřím především na ty příjmy obcí, které jsou označovány jako daňové. Vzhledem k jejich významu v obecním rozpočtu umožňují dostatečné peněžní příjmy získat obci větší stabilitu a autonomii, jelikož dochází k větší nezávislosti. Závislost na jiných subjektech snižuje rozhodovací nezávislost obce. Daňové příjmy obcí představují takovou položku obecního rozpočtu, jejíž výši je možné ze strany obce těžko ovlivnit, jelikož je každoročně stanovována legislativou plošně pro celou ČR. Dochází tak na základě rozpočtového určení daní, což představuje soubor pravidel, na jejichž základě se jednotlivé daňové výnosy rozdělují do jednotlivých obecních rozpočtů. V podstatě se jedná o rozdělování výnosů z daní mezi stát a územní samosprávné celky jako jsou právě obce, kraje a města. Děje se tak na základě jasně daných pravidel. Daňové příjmy obcí představují velmi významnou položku obecního rozpočtu, jejíž tok je ovlivněn jednak způsobem, kterým jsou daně vybírány a jednotlivými lhůtami pro placení daní. Daňové příjmy se řadí mezi příjmy běžné.

Daňové příjmy obcí je možné rozdělit na daně svěřené neboli výlučné a daně sdílené. Daně svěřené jsou vybírány způsobem, který je celostátně jednotný a pro všechny obce, města a kraje totožný. Výnos ze svěřených daní potom plyne vždy pouze jednomu rozpočtu, v tomto případě obecnímu. Mezi svěřenou daň je řadí především daň z nemovitosti, která se dále dělí na dvě dílčí daně a to daň z pozemku a daň ze staveb. Daň je vybírána na základě ustanovení zákona č. 338/1992 Sb. o dani z nemovitosti. Příjemcem daně je vždy ta obec, v jejímž katastrálním území se daná nemovitost nachází. Obec u svěřené daně nemůže upravovat či stanovovat výši sazby daně. Může však uplatnit korekční koeficient, kterým se výše sazby daně násobí. Ten se stanovuje dle velikosti obce zjištěné na základě posledního sčítání lidu. Mezi svěřené daně se řadí ještě daň z příjmu právnických osob a to v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec. Nespadá sem však daň vybíraná srážkou dle zvláštní sazby.

Daně sdílené, které jsou příjmem obcí jsou obcím rozdělovány ze státních daní. Jedná se o daň příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, daň z příjmu fyzických osob z kapitálových výnosů, daň z příjmu právnických osob a daň z přidané hodnoty.

Přesnou výši podílů, které obce do svých rozpočtů obdrží uvádí zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), který ve svém § 4 udává, že daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří:

výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,

podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,

podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,

podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písmenem c),

podíl na 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),

podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu h) a v § 3 odst. 1 písm. a),

30 % z výnosu záloh⁵⁾ na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k posledním dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby 6) a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků⁷⁾ srážených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby,

daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů,

s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.¹³

Dále je nezbytné stanovit procento, kterým se obce podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní. Přesný postup a vzorec pro výpočet je uveden v zákoně o rozpočtovém určení daní a to v § 4 odst. 2 a násl. Každopádně výši podílu ovlivňuje celková výměra katastrálního území dané obce, která se zohledňuje vůči celkové míře katastrálního území všech obcí. Údaje k datu 1. lednu daného roku jsou uvedeny v registru Českého zeměměřičského a katastrálního úřadu. Dále svou roli hraje počet obyvatel obce. Při stanovování počtu obyvatel se vychází z údajů Českého statistického úřadu a to k datu 1. ledna daného roku. Do výpočtu také vstupuje jako jeden z faktorů poměr násobku postupných přechodů. Přičemž koeficient postupných přechodů, včetně jejich násobku jsou uvedeny v příloze tohoto zákona. Pro hlavní město Praha, Brno, Plzeň a Ostrava platí postup obdobný, kdy se zohlední katastrální území obce a počet obyvatel. K tomu se přičte příslušný přepočítávací koeficient, daný legislativou.

Celková míra podílu, jímž se obce účastní na celorepublikovém výnosu z daní se stanovuje každoročně vyhláškou. Oprávnění k tomuto kroku má Ministerstvo financí, které tak činí po dohodě s Českým statistickým úřadem a Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním. Tento podíl se tak může opakovaně měnit. Se změnou procentního podílu se mění i faktická výše prostředků získaných do obecních rozpočtů. S tím samozřejmě souvisí i míra autonomie obcí, s níž mohou disponovat. Vyhláškou se stanoví jednak celkové procento, kterým se Praha, Plzeň, Ostrava a Brno účastní na části celostátního hrubého výnosu z daní a dále výši procent, kterým se podílejí všechny ostatní obce na těchto příjmech. Další veličina, která je stanovována vyhláškou Ministerstva financí je počet procent, kterým se obce podílí na těchto daňových výnosech v závislosti na počtu zaměstnanců v obci a to ve vztahu k celkovému počtu těchto zaměstnanců na území republiky.

ZÁVĚR:

Ve své práci s názvem „Daňové příjmy rozpočtů obcí“ jsem se snažila vymezit jednak obec, jako základní územní samosprávný celek, tak jak je definován v právním řádu České republiky. Obce vykonávají výkon své činnosti jednak v samostatné, tak i přenesené působnosti. Dostatečné množství peněžních toků do obecního rozpočtu dokáže postavení obce ovlivnit. V práci jsem také zmínila orgány obcí tak, aby bylo možné si udělat představu o tom, jakými pravomocemi jednotlivé orgány disponují. Během rozpočtové procedury se vychází z rozpočtového výhledu, který je zpracováván na období 2 – 5 let. Rozpočtové určení daní, na jehož základě jsou peněžní prostředky

¹³ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), § 4 odst. 1.

z daňových výnosů obcím rozdělovány jsou však stanovovány pouze na jeden rok dopředu. Tím může docházet k rozdílům mezi očekávanými a plánovanými výnosy z daňových výnosů a částkou, která je obcím aktuálně státem určena. Domnívám se, že nezávislost a samostatnost obcí je tvořena jednak mírou pravomocí, kterými jednotlivé obce disponují, avšak velkou měrou je tato nezávislost ovlivněna a určena také dostatečným množstvím peněžních toků, které do obce plynou. Vzhledem k tomu, že daňové příjmy rozdělované obcím státem tvoří zásadní položku v rozpočtu obcí, snažila jsem se tuto problematiku ve své práci alespoň částečně vysvětlit a přiblížit. Obce by měly dbát na vyrovnaný, nebo ještě lépe přebytkový rozpočet tak, aby jejich autonomie a rozhodovací nezávislost byla posílena.

Literature:

- BRODSKÁ, S., KUŠ, P. Obecní zřízení. 1. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2008. 98 s. ISBN 978-80-86976-15-0.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Wikipedie [otevřená encyklopedie]. Wikimedia Foundation Inc. [cit. 2011-08-19]. Dostupné na: <www.wikipedia.org>.
- Zákon č. 1/1993. Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 347/1997 Sb., Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993. Sb. Ústava České republiky.
- Zákon č. 176/2001 Sb., změna ústavního zákona o vytvoření vyšších samosprávných celků.
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 338/1992 Sb. o dani z nemovitosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.
- ČEŠKOVÁ, M., KINŠT, J. Rozpočtová skladba v roce 2011. 4. rozšířené vydání. Olomouc: Nakladatelství Anag, 2011. 277 s. ISBN: 978-80-7263-638-9.
- MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, R. Neziskové organizace, vznik, účetnictví, daně. 11 aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství Anag, 2011. 254 s. ISBN: 978-80-7263-675-4.

Contact – email

Nemcova.l@email.cz